

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران

دوره آموزشی "آشنایی با جامعه اطلاعاتی"

۹ لغایت ۱۱ اردیبهشت ۱۳۸۶

مستندات اجرا

مجری: دکتر بهزاد دوران

ناظر: منصور شیدائی

گردآوری مستندات: علی اسدی

فهرست

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
۲.....	بخش اول معرفی و مشخصات دوره آموزشی
۴.....	بخش دوم فعالیتهای قبل از اجرای دوره آموزشی
۴.....	برنامه ریزی دوره
۵.....	ثبت نام در دوره
۶.....	فعالتهای قبل از اجرای دوره
۷.....	بخش سوم فعالیتهای حین اجرای دوره
۷.....	فعالتهای انجام شده در حین اجرای دوره
۸.....	بخش چهارم فعالیتهای پس از اجرای دوره
۸.....	فعالتهای انجام شده پس از اجرای دوره
۱۰.....	گزارش ارزیابی کیفیت دوره در هر روز
۱۲.....	گزارش ارزیابی مربی دوره
۱۷.....	گزارش ارزیابی نهائی دوره
۲۲.....	محتوای دوره آموزشی
۳۹.....	پیوست ها

فهرست جدول ها

- جدول ۱- معرفی و مشخصات دوره آموزشی ۳
- جدول ۲- برنامه ریزی دوره آموزشی ۴
- جدول ۳- فعالیتهای ثبت نام در دوره ۵
- جدول ۴- فعالیتهای قبل از اجرای دوره ۶
- جدول ۵- فعالیتهای انجام شده در حین اجرای دوره ۷
- جدول ۶- فعالیتهای انجام شده پس از اجرای دوره ۸
- جدول ۷- گزارش مالی دوره ۹

مقدمه

گزارش حاضر دوره آموزشی "آشنایی با جامعه اطلاعاتی" که در تاریخ ۱۳۸۶/۲/۹ تا ۱۳۸۶/۲/۱۱ برای مدیران و کارشناسان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، فارغ‌التحصیلان کارشناسی و دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های جامعه‌شناسی، علوم ارتباطات، انسان‌شناسی، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در محل مدیریت آموزش پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران برگزار گردیده است را معرفی می‌کند، که شامل معرفی و مشخصات دوره آموزشی، فعالیتهای قبل از اجرای دوره آموزشی، در حین اجرای دوره، پس از اجرای دوره، گزارش مالی دوره و بررسی نظرات شرکت کنندگان نسبت به، کیفیت دوره در هر روز، به مربی دوره و ارزیابی نهائی دوره می‌باشد. در پایان گزارش نیز متن دوره و پیوست‌های مربوطه ارائه شده است.

بخش اول معرفی و مشخصات دوره آموزشی

۱- عنوان دوره آموزشی:

"آشنایی با جامعه اطلاعاتی"

۲- کد دوره: ۸۶۲/۱

۳- مدرس دوره: دکتر بهزاد دوران

۴- اهداف دوره:

۴-۱ آشنایی با جایگاه اطلاعات در جامعه امروز و مبانی جامعه اطلاعاتی؛

۴-۲ تشریح ویژگی‌های عصر اطلاعات و پیامدهای سیطره اطلاعات و تکنولوژی‌های ارتباطی و اطلاعاتی بر جامعه و زندگی اجتماعی بر اساس سرفصل‌های اقتصاد اطلاعات، دولت الکترونیک، جامعه اطلاعاتی، فرهنگ سایبرنتیک؛

۵- تعداد شرکت کنندگان در دوره:

تعداد شرکت کنندگان در این دوره ۱۴ نفر شامل، ۳ نفر از کارکنان پژوهشگاه و ۱۱ نفر از سایر کارشناسان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، فارغ‌التحصیلان کارشناسی و دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های جامعه‌شناسی، علوم ارتباطات، انسان‌شناسی، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌باشد.

۶- محل برگزاری دوره:

پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران.

۷- تاریخ شروع و خاتمه دوره:

۱۳۸۶/۲/۹ لغایت ۱۳۸۶/۲/۱۱

۸- طول دوره: ۱۶ ساعت.

۹- شرایط ورود به دوره:

ویژه مدیران و کارشناسان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، فارغ‌التحصیلان کارشناسی و دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های جامعه‌شناسی، علوم ارتباطات، انسان‌شناسی، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، می‌باشد.

۱۰- هزینه شرکت در دوره: ۵۰۰۰۰۰ ریال برای هر نفر

۱۱- تسهیلات دوره:

۱۱-۱ پذیرایی

۱۱-۲ نهار

۱۱-۳ گواهی حضور

جدول ۱- معرفی و مشخصات دوره آموزشی

عنوان دوره آموزشی	کد دوره	مدرس دوره	اهداف دوره	تعداد شرکت کنندة (نفر)		محل برگزاری دوره	تاریخ		طول دوره (ساعت)	شرایط ورود به دوره	هزینه شرکت در دوره (ریال)	تسهیلات دوره
				پژوهشگاه	سایر سازمانها		شروع	خاتمه				
آشنایی با جامعه اطلاعاتی	۸۶۲/۱	دکتر بهزاد دوران	۱- آشنایی با جایگاه اطلاعات در جامعه امروز و مبانی جامعه اطلاعاتی؛ ۲- تشریح ویژگی‌های عصر اطلاعات و پیامدهای سیطره اطلاعات و تکنولوژی‌های ارتباطی و اطلاعاتی بر جامعه و زندگی اجتماعی بر اساس سرفصل‌های اقتصاد اطلاعات، دولت الکترونیک، جامعه اطلاعاتی، فرهنگ سایبرنتیک؛	۳	۱۱	پژوهشگاه اطلاعات و مدارك علمی ایران	۸۶/۲/۹	۸۶/۲/۱۱	۱۶	ویژه مدیران و کارشناسان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، فارغ‌التحصیلان کارشناسی و دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های جامعه‌شناسی، علوم ارتباطات، انسان‌شناسی، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، می باشد.	۵۰۰۰۰۰	- پذیرایی - نهار - گواهی حضور
				جمع: ۱۴ نفر								

بخش دوم فعالتهای قبل از اجرای دوره

۱- برنامه ریزی دوره:

- ۱-۱ ارسال و دریافت کاربرگ پیشنهاد دوره.
- ۱-۲ بررسی و تأیید فرم پیشنهاد دوره.
- ۱-۳ تدوین قرارداد دوره.
- ۱-۴ نهایی شدن قرارداد دوره.
- ۱-۵ اطلاعیه برگزاری دوره.
- ۱-۶ برنامه ریزی زمانبندی اجرای دوره با هماهنگی مجری دوره.

جدول ۲- برنامه ریزی دوره آموزشی

وضعیت	فعالیت
انجام شده	ارسال و دریافت کاربرگ پیشنهاد دوره
انجام شده	بررسی و تأیید فرم پیشنهاد دوره
انجام شده	تدوین قرارداد دوره
انجام شده	نهایی شدن قرارداد دوره
انجام شده	اطلاعیه برگزاری دوره
انجام شده	برنامه ریزی زمانبندی اجرای دوره با هماهنگی مجری دوره

۲- ثبت نام در دوره:

۱-۲ تماس با کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در خصوص ارسال اطلاعیه دوره و اطمینان از صحت شماره‌های دورنگار آنها.

۲-۲ دورنگار اطلاعیه به ۲۰۰ دانشگاه و مراکز اطلاع‌رسانی.

۳-۲ فرستادن اطلاعیه دوره های آموزشی به پست الکترونیکی کتابداران (lis-ir@ferdowsi.um.ac.ir).

۴-۲ پیگیری ایمیل آموزش و پاسخ به پرسشهای مطرح شده.

۵-۲ دریافت و بایگانی دورنگار های رسیده به مدیریت آموزش.

۶-۲ پاسخ به سؤالات ضبط شده در خارج از ساعات اداری توسط منشی تلفنی دستگاه دورنگار.

۷-۲ ثبت نام از شرکت کنندگان ، تکمیل و بایگانی مدارک آنها.

جدول ۳- فعالیتهای ثبت نام در دوره

وضعیت	فعالیت
انجام شده	تماس با کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در خصوص ارسال اطلاعیه دوره و اطمینان از صحت شماره‌های دورنگار آنها
انجام شده	دورنگار اطلاعیه به ۲۰۰ دانشگاه و مراکز اطلاع‌رسانی
انجام شده	فرستادن اطلاعیه دوره های آموزشی به پست الکترونیکی کتابداران lis-ir@ferdowsi.um.ac.ir
انجام شده	پیگیری ایمیل آموزش و پاسخ به پرسشهای مطرح شده
انجام شده	دریافت و بایگانی دورنگار های رسیده به مدیریت آموزش
انجام شده	پاسخ به سؤالات ضبط شده در خارج از ساعات اداری توسط منشی تلفنی دستگاه دورنگار
انجام شده	ثبت نام از شرکت کنندگان ، تکمیل و بایگانی مدارک آنها

۳- فعالیتهای قبل از اجرای دوره:

- ۱-۳ تهیه نامه پذیرایی و تأیید آن توسط مدیر آموزش و معاون اداری و مالی پژوهشگاه .
- ۲-۳ ارجاع رونوشت نامه به؛ کارپرداز ی جهت تهیه لوازم پذیرای ،امور رفاهی جهت تهیه غذا و مدیر ساختمان جهت هماهنگی با نگهبانی درب ورودی .
- ۳-۳ هماهنگی با مدرس دوره در خصوص تجهیزات مورد نیاز خود جهت برگزاری دوره .
- ۴-۳ هماهنگی با مدرس دوره در خصوص کتب و جزواتی که به شرکت کننده گان در طول دوره داده خواهد شد.
- ۵-۳ آماده کردن تجهیزات مورد نیاز مدرس دوره (لب تاب ، وغیره) .
- ۶-۳ تهیه کپی از مدارک و جزواتی که به شرکت کنندگان در طول دوره داده خواهد شد (حدوداً ۷۷۰ برگ)
- ۷-۳ آماده کردن وچک کردن محل برگزاری دوره شامل: وضعیت بهداشت و تمیزی، فضای کافی کلاسی، چیدمان صندلیها در کلاس، کیفیت تجهیزات روشنایی، تعیین محل پذیرایی وناهار .
- ۸-۳ پیگیری تهیه لوازم و مواد پذیرایی و آماده کردن آن در روز پذیرایی.

جدول ۴- فعالیتهای قبل از اجرای دوره

وضعیت	فعالیت
انجام شده	تهیه نامه پذیرایی و تأیید آن توسط مدیر آموزش و معاون اداری و مالی پژوهشگاه
انجام شده	ارجاع رونوشت نامه به؛ کارپرداز ی جهت تهیه لوازم پذیرای ،امور رفاهی جهت تهیه غذا و مدیر ساختمان جهت هماهنگی با نگهبانی درب ورودی
انجام شده	هماهنگی با مدرس دوره در خصوص تجهیزات مورد نیاز خود جهت برگزاری دوره
انجام شده	هماهنگی با مدرس دوره در خصوص کتب و جزواتی که به شرکت کننده گان در طول دوره داده خواهد شد
انجام شده	آماده کردن تجهیزات مورد نیاز مدرس دوره (لب تاب ، وغیره)
انجام شده	تهیه کپی از مدارک و جزواتی که به شرکت کنندگان در طول دوره داده خواهد شد (حدوداً ۷۷۰ برگ)
انجام شده	آماده کردن وچک کردن محل برگزاری دوره شامل: وضعیت بهداشت و تمیزی، فضای کافی کلاسی، چیدمان صندلیها در کلاس، کیفیت تجهیزات روشنایی، تعیین محل پذیرایی وناهار
انجام شده	پیگیری تهیه لوازم و مواد پذیرایی و آماده کردن آن در روز پذیرایی

بخش سوم
فعالیت‌های حین اجرای دوره

۱- فعالیت‌های انجام شده در حین اجرای دوره:

- ۱-۱ راهنمایی شرکت کننده گان برای رجوع به محل برگزاری دوره ، محل پذیرایی و سالن غذا خوری.
- ۱-۲ توزیع پرسشنامه‌های ارزیابی و جزوه‌های آموزشی در بین شرکت کنندگان در دوره.
- ۱-۳ راهنمایی شرکت کنندگان در خصوص دوره‌های گذشته و آتی.

جدول ۵- فعالیت‌های انجام شده در حین اجرای دوره

فعالیت	وضعیت
راهنمایی شرکت کننده گان برای رجوع به محل برگزاری دوره ، محل پذیرایی و سالن غذا خوری	انجام شده
توزیع پرسشنامه‌های ارزیابی و جزوه‌های آموزشی در بین شرکت کنندگان در دوره	انجام شده
راهنمایی شرکت کنندگان در خصوص دوره‌های گذشته و آتی	انجام شده

بخش چهارم

فعالیت‌های پس از اجرای دوره

۱- فعالیتهای انجام شده پس از اجرای دوره:

- ۱-۱ صدور گواهینامه برای شرکت کننده گان در دوره (۱۴ برگ).
- ۲-۱ تحویل گواهینامه‌های صادر شده به شرکت کنندگان یا ارسال پستی.
- ۳-۱ آماده کردن گزارش مالی و ارسال آن به معاونت اداری و مالی.
- ۴-۱ ورود داده‌های پرسشنامه‌های ارزیابی دوره در نرم افزار آماری SPSS.
- ۵-۱ تحلیل و گزارش ارزیابی کیفیت دوره در هر روز ، مربی دوره و نهایی دوره.
- ۶-۱ تهیه نامه تقدیر تشکر از مربی و مجریان دوره.
- ۷-۱ آماده کردن گزارش و مستند سازی از دوره.

جدول ۶- فعالیتهای انجام شده پس از اجرای دوره

فعالیت	وضعیت
صدور گواهینامه برای شرکت کننده گان در دوره (۱۴ برگ)	انجام شده
تحویل گواهینامه‌های صادر شده به شرکت کنندگان یا ارسال پستی	انجام شده
آماده کردن گزارش مالی و ارسال آن به معاونت اداری و مالی	انجام شده
ورود داده‌های پرسشنامه‌های ارزیابی دوره در نرم افزار آماری SPSS	انجام شده
تحلیل و گزارش ارزیابی کیفیت دوره در هر روز ، مربی دوره و نهایی دوره.	انجام شده
تهیه نامه تقدیر تشکر از مربی و مجریان دوره	انجام شده
آماده کردن گزارش و مستند سازی از دوره	در دست انجام

جدول ۷- گزارش مالی دوره

ردیف	نام و نام خانوادگی	نقش و محل خدمت	مبلغ پایه (ریال)	درصد تخفیف	دریافتی (ریال)	شماره فیش	تاریخ واریز
۱	یوسف عابدی	دانشجوی کتابداری	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۰۸۰۹۶۲ ب / ۲۳۷ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۲
۲	مجید برزگر	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۷۷۸۲۸۰ ب / ۲۱۵ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۵
۳	خدیجه نقی زاده	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۷۷۸۲۸۲ ب / ۲۱۵ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۵
۴	شبنم همتی	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۷۷۸۲۸۴ ب / ۲۱۵ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۵
۵	ایرج فرجی	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۷۷۸۲۸۱ ب / ۲۱۵ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۵
۶	محمد سروری	دانشگاه تربیت معلم	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۶۲۲۴۲۶ ب / ۲۰۰ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۳
۷	لعبت درخشانی	دانشگاه الزهرا	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۷۲۵۶۳۵ ب / ۲۴۵ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۵
۸	رضا ظفری	دانشگاه هنر	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۰۲۳۴۷۶ ب / ۲۰۶ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۸
۹	شادی خواجهی	دانشگاه هنر	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۰۲۳۴۶۲ ب / ۲۰۶ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۸
۱۰	فاطمه شکری	دانشگاه هنر	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۲۱۲۲۸۱ ب / ۲۱۵ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۱
۱۱	اشرف یگانه	دانشگاه هنر	۵۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰	۲۱۳۰۵۶ ب / ۱۸۰ بانک ملی تهران	۱۳۸۶/۲/۱۱
جمع کل			۵,۵۰۰,۰۰۰		۵,۵۰۰,۰۰۰		

گزارش ارزیابی کیفیت دوره در هر روز

۱- در جلسه / جلسات امروز چه چیزی علاقه شما را جلب کرد؟

از ۲۰ شرکت کننده در دوره که همگی به این سوال جواب دادند جوابها به شرح زیر می باشند:

۱. استاد بسیار با شوق و علاقه و مسلط به تدریس می پرداختند. (۱۴ نفر)
۲. کلیه مباحث جالب بودند (۷ نفر)
۳. تازگی مطالب ارائه شده (۴ نفر)
۴. تواضع و خوشرویی استاد (۴ نفر)
۵. آشنایی با علل پنهانی اطلاعات در وب (۳ نفر)
۶. برخورد خوب کارکنان آموزش (۲ نفر)
۷. انجام جستجوهای اینترنتی
۸. بحث های مورد ذکر به روز و با محتوای بالایی ارائه شد.
۹. آشنایی با سازمانهای دیگر و استراتژیهای آنان

۲- در جلسه / جلسات امروز چه چیزی بر خلاف میل شما بود؟

از ۲۰ شرکت کننده در دوره ۱۶ نفر به این سوال پاسخ داده اند پاسخها به شرح زیر بوده است:

۱. نبود رایانه (۵ نفر)
۲. سرعت پایین اینترنت در کارگاه (۲ نفر)
۳. همه چیز خوب بود، چیز خاصی نبود
۴. ساعت آغاز جلسه
۵. پذیرایی
۶. امکانات جنبی برگزاری دوره (عدم توزیع پوشه، کاغذ و قلم)
۷. استاندارد نبودن شرایط کلاس و فاصله کم از پرده نمایش چشم را اذیت می کرد.
۸. ارائه نشدن ریز برنامه کارگاه
۹. کافی نبودن علائم راهنما (در ورودی بدون هیچ اطلاعی تغییر کرده بود).
۱۰. به سرفصلها به صورت عمیق پرداخته نشد و بیشتر حواشی مباحث مطرح شد.
۱۱. اطلاعات علمی زیادی توسط مربی به شرکت کنندگان انتقال داده نشد

۳- به نظر شما برای بهبود دوره های بعدی چه تغییراتی باید صورت گیرد؟

از ۲۰ شرکت کننده در دوره ۱۴ جواب به این سوال پاسخ داده شده است پاسخها به شرح زیر بوده است:

۱. در اختیار گذاشتن رایانه برای جستجو (۶ نفر)
۲. استفاده بهینه از تکنولوژی اطلاعات و آموزشی (۳ نفر)

۳. امکانات کمک آموزشی از قبیل پوشه و کاغذ و قلم قبل از شروع کارگاه توزیع گردد. (۲ نفر)
۴. از یکماه قبل اطلاع رسانی شود (۲ نفر)
۵. کارگاهی مجهز تر و از نظر مساحت بزرگتر در نظر گرفته شود (۲ نفر)
۶. بسیار خوب بود (به همین ترتیب ادامه پیدا کند، تمام مباحث مورد علاقه بود، چیز خاصی مد نظر نیست)
۷. ساعت کلاس کوتاهتر شود.
۸. ساعت شروع کلاس به ساعت ۹ به بعد تغییر یابد
۹. استفاده از میز دایره شکل
۱۰. هزینه پایینتر
۱۱. معرفی مختصر دوره در اطلاعیه ثبت نام به همراه ریز برنامه ها
۱۲. اطلاعیه برگزاری کلاسها در وب سایت مرکز آورده شود.
۱۳. یک پکیج از کلاس به شرکت کنندگان داده شود.
۱۴. گسترش امکانات به منظور استفاده کلیه شرکت کنندگان

۴- بر اساس ارزشیابی شما، بطور کلی دوره آموزشی تا این مرحله از چه سطحی برخوردار بوده است؟

عالی = ۱ خوب = ۲ متوسط = ۳ ضعیف = ۴ خیلی ضعیف = ۵
 تعداد پاسخ دهندگان: ۱۴ نفر میانگین = ۱/۶۴ مد = ۲

از دیدگاه شرکت کنندگان دوره آموزشی وب پنهان؛ در کل از سطح بسیار خوبی برخوردار بوده است. اختصاص وقت زیاد، فضای آموزشی مناسبتر، و تامین رایانه برای استفاده در کلاس از مسائلی است که باید توجه بیشتری به آنها شود. جدید بودن محتوای تدریس و موضوع دوره، تسلط، اخلاق و علاقه مدرس دوره از نکات مثبتی است که در این فرم و فرمهای ارزیابی مشابه به آنها اشاره شده است.

گزارش ارزیابی مربی دوره

خیلی زیاد = ۵ زیاد = ۴ متوسط = ۳ کم = ۲ خیلی کم = ۱ بی پاسخ = ۰

۱- از ابتدای دوره تا چه حد توسط مربی در شما علاقه و انگیزه ایجاد شد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۶۰ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب در کل مربی دوره مذکور تا حد زیادی توانسته است در آنها علاقه و انگیزه ایجاد کند.

۲- تا چه حد این علاقه در طی دوره در شما حفظ شد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۳۱ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب در کل علاقه به دوره تا حد بالایی در آنها حفظ شده است

۳- تا چه حد اهداف دوره آموزشی برای شما تبیین شد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۰۵ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب در کل اهداف دوره در حد زیادی برای آنها تبیین شده است.

۴- چه میزان تنوع در مطالب ارائه شده وجود داشت؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۱۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب در کل مطالب از تنوع بالایی برخوردار بوده اند.

۵- تا چه حد فعالیت ها به صورت گروهی انجام می شد؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۳/۸۰ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب فعالیتهای کلاسی تا حد زیادی بصورت گروهی برگزار می شد.

۶- تا چه حد فعالیت های عملی صورت می گرفتند؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی فرایند آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب در حدی زیادی فعالیت های عملی صورت می گرفت.

۷- کیفیت استفاده از این فعالیت های عملی در چه حدی بود؟

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۳/۹۰ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب کیفیت استفاده از این فعالیت‌های عملی در حد بالایی بوده است.

۸- تا چه حد از شیوه مباحثه استفاده می‌شد؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۲۵ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب از روش مباحثه استفاده زیادی به عمل آمد.

۹- تا چه حد از وسایل سمعی - بصری استفاده می‌شد؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۳۰ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب در حد بالایی در وسایل سمعی - بصری استفاده گردید.

۱۰- تا چه حد وسایل مورد استفاده به مباحث ارائه شده مربوط بود؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۳۰ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب تا حدی بالاتر از متوسط وسایل مورد استفاده به مباحث ارائه شده مربوط بود.

۱۱- آیا وسایل سمعی - بصری مورد استفاده از کیفیت کافی برخوردار بود؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۳/۸۰ مد: ۳

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب در حدی بالاتر از متوسط وسایل سمعی - بصری مورد استفاده از کیفیت بالایی برخوردار بود.

۱۲- مربی تا چه حد به موضوع تسلط داشت؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۸۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب مربی تا حد بسیار زیادی به موضوع تسلط داشت.

۱۳- تا چه حد بیان مربی دوره آموزشی قابل فهم بود؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۶۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب بیان مربی تا حد زیادی قابل فهم بود.

۱۴- مربی تا چه میزان خود به مطالب ارائه شده، اشتیاق و علاقه نشان می‌داد؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۷۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب خود مربی تا حد خیلی زیادی به مطالب ارائه شده، اشتیاق و علاقه نشان می‌داد.

۱۵- تا چه حد امکان پرسش برای گروه فراهم بود؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۸۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب در حد بسیار زیادی امکان پرسش و پاسخ فراهم بود.

۱۶- تا چه میزان پاسخ‌های ارائه شده به پرسش‌های گروه ابهامات را رفع می‌کرد؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۵۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی فرایند آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب پاسخ‌های ارائه شده به پرسش‌های گروه در حد زیادی ابهامات را رفع می‌کرد.

۱۷- مربی تا چه میزان برای تمرکز حواس شما در کلاس تلاش می‌کرد؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۳۰ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب مربی تا حدی بالایی در ایجاد تمرکز حواس در آنها موفق بوده است.

۱۸- نقش مربی را در مطالبی که آموخته‌اید چه مقدار بر آورد می‌کنید؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۷۰ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب نقش مربی در یادگیری آنها زیاد بوده است.

۱۹- مربی تا چه میزان از مهارت‌های ارتباطی برخوردار بود؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۶۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب مربی از مهارت‌های ارتباطی بالایی برخوردار بود.

۲۰- تا چه حد ارائه مطالب توسط مربی از نظم و پیوستگی برخوردار بود؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۲۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب مطالب ارائه شده از سوی مربی از نظم و پیوستگی زیادی برخوردار بود.

۲۱- تا چه حد مربی از میزان یادگیری شما ارزشیابی به عمل آورد؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۱۰ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب مربی در حد زیادی از یادگیری آنها ارزشیابی به عمل می‌آورد.

۲۲- تا چه میزان مربی از شواهد و مثالهای مرتبط با محتوا و متناسب با مخاطبان استفاده می‌کرد؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۵۵ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب مربی تا حد زیادی از شواهد و مثالهای مرتبط با محتوا و متناسب با مخاطبان استفاده می‌کرد.

۲۳- مربی تا چه میزان از توانایی مدیریت کلاس (مدیریت بحثها، زمان، ارتباط و احترام متقابل، مشارکت دادن تمامی شرکت کنندگان و تسهیل یادگیری) برخوردار بود؟

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۶۵ مد: ۴

سوال آخر سوالات کلی است که تا حد زیادی موفقیت مربی را در اجرای تدریس موثر نشان می‌دهد از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب مربی تا حد زیادی از توانایی مدیریت کلاس برخوردار بوده است.

اگر بخواهیم ارزیابی کلی از مربی دوره و موفقیت وی در تدریس این دوره از دیدگاه شرکت کنندگان داشته باشیم می‌توان گفت مربی دوره از مهارت تدریس بسیار بالایی برخوردار بوده و توانسته است نقش خود را به خوبی ایفا کند. همچنین در موضوع مورد تدریس دارای تخصص و تسلط بوده است. در صورتی که بخواهیم با توجه به نظرات شرکت کنندگان پیشنهاداتی به مربی دوره ارائه کنیم می‌توان گفت مورد زیر نسبت به سایر موارد نیاز به توجه بیشتری دارد تا بتوانیم اینچنین دوره‌هایی را از برگزاری در حد بسیار مطلوب به برگزاری در حد عالی برسانیم:

میزان استفاده از وسایل سمعی-بصری، و کیفیت وسایل سمعی-بصری نیز از مواردی است که هم به امکانات مدیریت آموزش و هم به آزمایش نشدن آنها حداقل یک روز قبل از دوره مربوط می‌شود. همچنین محدودیت زمان و عدم هماهنگی کامل مسئول اجرای دوره با مربی دوره در مورد نوع و کیفیت مواد سمعی وبصری قبل از برگزاری دوره می‌تواند از دلایل استفاده کم و یا وجود مواد آموزشی با کیفیت پایین باشد. که باید این موارد مد نظر قرار گیرند.

در کل با توجه به مطلوبیت برگزاری دوره توسط مربی به نظر می‌رسد دوره‌های بعدی بتوانند در حد عالی ارزیابی شوند همچنین قابل ذکر است مواردی که عمدتاً مرتبط با ویژگیهای خود مربی دوره می‌باشند (همانند توانایی مدیریت کلاس توسط مربی، تسلط به موضوع، مهارتهای ارتباطی و غیره) از مطلوبیت بسیار زیادی برخوردار بوده است. شرکت کنندگان دوره را مفید و موثر اعلام کرده، به آن علاقه نشان داده‌اند و دوره را برای استفاده در محیط شغلی خود موثر دانسته‌اند.

گزارش ارزیابی نهائی دوره

بسیار مطلوب = ۵ مطلوب = ۴ مطلوبیت متوسط = ۳ نا مطلوب = ۲ بسیار نامطلوب = ۱

۱ - وضوح اهداف دوره برای شما

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۳۳ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب وضوح اهداف دوره برایشان در حدی بالاتر از متوسط مطلوب بوده است.

۲ - کیفیت بحث‌های گروهی در طول دوره

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۵۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب کیفیت بحث‌های گروهی در طول دوره مطلوب بوده است.

۳ - کیفیت کارهای گروهی ارائه شده در طول دوره (در صورتیکه کار گروهی در طول دوره خود نداشته‌اید در کلیه ستونها علامت “-” بگذارید.)

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۵۰ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب کارهای گروهی ارائه شده در طول دوره در حد متوسطی مطلوب بوده است.

۴ - فرصت برای مشارکت در مباحثات

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۶۱ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب فرصت برای مشارکت در مباحثات مطلوب بوده است.

۵ - ارتباط بحث‌های گروهی به نیاز شما

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۲۲ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب ارتباط بحث‌های گروهی به نیاز آنها مطلوب بوده است.

۶ - مناسب بودن تمرین‌ها و تکالیف در طول دوره

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۱۴ مد: ۴

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب تمرین‌ها و تکالیف در طول دوره مطلوب بوده است.

۷ - اثربخشی جدول زمان‌بندی ارائه مطالب

تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۱۶ مد: ۵
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب زمان‌بندی ارائه مطالب مطلوب بوده است.

۸- رعایت جدول زمان‌بندی جلسات آموزشی
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۰۵ مد: ۵
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب رعایت جدول زمان‌بندی جلسات آموزشی مطلوب بوده است.

۹- مناسب بودن تسهیلات مکان برگزاری
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۳/۷۷ مد: ۳
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب تسهیلات مکان برگزاری تا حدودی مطلوب بوده اند.

۱۰- کیفیت تجهیزات سمعی - بصری مورد استفاده
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۳/۶۶ مد: ۳
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب تجهیزات سمعی - بصری مورد استفاده از کیفیت مطلوبی برخوردار بوده‌اند.

۱۱- کیفیت مواد آموزشی عرضه شده
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴ مد: ۴
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب مواد آموزشی عرضه شده از کیفیت مطلوبی برخوردار بوده‌اند.

۱۲- کیفیت مواد کمک آموزشی مورد استفاده
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۳/۹۴ مد: ۴
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب مواد کمک آموزشی مورد استفاده از کیفیت مطلوبی برخوردار بوده‌اند.

۱۳- کیفیت پذیرایی و ناهار
تعداد پاسخ‌دهندگان: ۲۰ میانگین: ۳/۱۱ مد: ۴
از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب پذیرایی و ناهار از کیفیت مطلوبی برخوردار بوده است.

۱۴- کیفیت اطلاع رسانی برای ثبت نام

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۰۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب اطلاع رسانی و ثبت نام از کیفیت متوسطی برخوردار بوده اند.

۱۵- نحوه برخورد مسئولین برگزاری دوره

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۴/۵۵ مد: ۵

از نظر شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب نحوه برخورد مسئولین برگزاری دوره بسیار مطلوب بوده است.

۱۶- آیا انتظارات شما در این دوره آموزشی برآورده شده است؟

بلی = ۲ خیر = ۱

تعداد پاسخ دهندگان: ۲۰ میانگین: ۱/۸۸ مد: ۲

در کل شرکت کنندگان در دوره آموزشی آشنایی با پدیده وب پنهان و تئوری پنهانی اطلاعات در وب اعلام کرده اند که دوره برگزار شده توانسته است انتظارات آنها را برآورد کند.

اغلب شرکت کنندگان به سوالات تشریحی پرسیده شده جواب نداده اند با این حال در ادامه به جمع بندی جوابهای داده شده به این سوالات می پردازیم:

۱۷- کدام نیازهای کاری (یا حرفه ای) شما می توانست توسط این دوره برآورده شود که به آنها پرداخته نشد؟

۱. کمک به انجام جستجوهای بهتر و تدوین استراتژی جستجوی بهتر در پژوهشها
۲. شیوه های پیداسازی وب پنهان
۳. اگر در این دوره امکانات و تجهیزاتی مثل کامپیوتر بود که کاربران می توانستند با آن تمرین و کار کنند بهتر بود. (۲ نفر)
۴. مطالب در سطوح اولیه ارائه شد، میشد به شکل تخصصی تری به این موضوع پرداخت.
۵. نحوه شناسایی وب پنهان و بردن وب پنهان به وب آشکار

۱۸- آیا در حال حاضر احساس خاصی در مورد تغییراتی که در نتیجه این دوره در رفتار کاری شما به وجود خواهد آمد، دارید؟ (لطفاً توضیح دهید)

۱. تغییر رفتار در جستجوی اطلاعات از اینترنت و تاثیر آن بر امر آموزش کاربر (۲ نفر)
۲. از این به بعد با دید روشنتری به جستجو در وب می پردازم (دید گاهم تغییر کرده)

۳. به برخی از نکات ضعف و مشکلات جستجو پرداخته شد
۴. بسیار بهره بردم و بینش خوبی از این بحث پیدا کردم
۵. آن تغییری که انتظارش میرفت اتفاق نیفتاد.
۶. چندان تفاوتی نکرده است
۷. به طور حتم افزایش دانش آموخته شده در این کارگاه باعث کارایی بیشتر در محیط کار خواهد شد
۸. بسیاری از بحثهاییکه در این دوره شد قبلا اطلاع نداشته که با شرکت در این دوره بسیار جالب و آموزنده بود.

۱۹- فهرست جلساتی را که بهترین (مفیدترین) و بدترین (بی فایده ترین) جلسات بوده اند، بنویسید.
 از ۱۱ نفر شرکت کننده ۲ نفر به این سوال جواب دادند و این دو نفر هر دو جلسات روز دوم، و یکی از آن دو جلسات اول و دوم روز اول را مفید تر دانسته اند.
مفید ترین جلسات به ترتیب : همه جلسات مفید بوده اند. (۳ نفر)
بی فایده ترین جلسات به ترتیب:

- ۲۰- به نظر شما نقاط قوت این دوره کدامند ؟
۱. تحصیل مدرس دوره در خارج از کشور و قدرت ارائه خوب وی (۷ نفر)
 ۲. تازگی مطالب و مباحث (۴ نفر)
 ۳. تازگی بحث
 ۴. معرفی سایتهای علمی و ارائه تجربیات استاد
 ۵. برگزاری این دوره در پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران
 ۶. نحوه برخورد مناسب برگزار کنندگان دوره، رفتار پسندیده مسئول دفتر
 ۷. ارتباط با دیگر شرکت کنندگان و استفاده از تجربیات آنها

- ۲۱- به نظر شما نقاط ضعف این دوره کدامند ؟
۱. عدم وجود رایانه به ازای هر شرکت کننده (۷ نفر)
 ۲. قطع شدن و کند شدن سرعت اینترنت ۲
 ۳. عدم تناسب امکانات کارگاه با هدف کارگاه
 ۴. ساعت شروع کلاسها
 ۵. ناهار
 ۶. کیفیت منابع اطلاعاتی پایین بود
 ۷. اطلاع رسانی پایین بود
 ۸. فضای آموزشی زیاد مناسب نبود

۲۲- آیا جنبه‌هایی وجود دارد که به نظر شما نیاز به بحث بیشتری داشته باشد؟ (لطفاً توضیح دهید.)؛ عناوینی که به نظر شما باید به دوره آموزشی اضافه شوند را نام ببرید.

۱. سواد اطلاعاتی
۲. کار عملی به این دوره ها افزوده شود

۲۳- دوره‌های آموزشی دیگری را که در این زمینه مناسب می‌دانید، نام ببرید:

۱. سواد اطلاعاتی (۳ نفر)
۲. دسترسی به بانکهای جدید اطلاعاتی (۲ نفر)
۳. نمایه سازی (۲ نفر)
۴. روش شناسی در تحقیقات کتابداری
۵. نیاز سنجی اطلاعات
۶. بودجه بندی اقتصاد اطلاعات
۷. تدوین استراتژی مجموعه سازی در کتابخانه‌های تخصصی
۸. طراحی وب سایت
۹. چکیده نویسی
۱۰. وب پنهان به زبان انگلیسی
۱۱. آموزش روشهای جستجو و اطلاع یابی
۱۲. کتابخانه‌های دیجیتال

۲۴- آیا یادگیریهای شما در این دوره قابلیت اجرایی در محیط کارتان دارند؟ موارد مهم آن را نام ببرید

۱. بله (۴ نفر)

۲. خیر

توضیحات: قابلیت‌های جستجوی بهتر اطلاعات، آشنایی با سایت‌های جدید و موثر در برآورده کردن نیاز کاربران از موارد مهم کاربردی دوره در محیط کار اعلام شده اند.

۲۵- هرنوع توصیه و یا پیشنهاد دیگری را که به نظر تان می‌رسد، بنویسید:

۱. استفاده از سایت کامپیوتری بسیار می‌توانست مفید باشد ۲
۲. تعداد فرمهای ارزیابی دوره زیاد است

با جمع بندی نظرات شرکت کنندگان نظر کلی که می توان گفت که در برگزاری دوره عوامل انسانی از قبیل مدرس دوره و مسئولان برگزاری دوره نقش و وظیفه خود را به خوبی انجام دادند و دوره برای شرکت کنندگان رضایت بخش، مورد علاقه و موثر بوده است. مسائل عمده ای که از دید شرکت کنندگان نیاز به توجه بیشتر دارند سرعت مناسب اینترنت، وجود رایانه به ازای هر شرکت کننده، تناسب امکانات دوره با هدف، توجه بیشتر به کیفیت اطلاع رسانی، فضای آموزشی مناسب می باشد.

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران

آشنایی با جامعه اطلاعاتی

بهزاد دوران

بهار ۱۳۸۶

فهرست

صفحه	عنوان
	مقدمه
	تاریخچه جامعه اطلاعاتی
	تعریف جامعه اطلاعاتی
	طرح نظری برای تشریح جامعه اطلاعاتی
	بعد اقتصادی جامعه اطلاعاتی (اقتصاد اطلاعاتی)
	بعد سیاسی جامعه اطلاعاتی
	بعد اجتماعی جامعه اطلاعاتی
	بعد فرهنگی جامعه اطلاعاتی
	جمع‌بندی بحث
	نتیجه‌گیری
	منابع

مقدمه

«جامعه اطلاعاتی» همچون واژه‌های «جامعه کشاورزی» و «جامعه صنعتی»، پیش از هر چیز دیگر اشاره به شیوه تولید^۱ جامعه دارد. به این معنی که اگر شیوه تولید در جامعه‌ای کشاورزی است، آن جامعه را «جامعه کشاورزی»، و اگر صنعتی است، آن را «جامعه صنعتی» می‌خوانند. از این رو است که «جامعه اطلاعاتی»، نخستین چیزی را که به ذهن متبادر می‌سازد، شیوه تولید اطلاعاتی جامعه است. در عین حال، شیوه تولید اطلاعاتی حکایت از جایگاه اساسی و زیربنایی اطلاعات یا بطور دقیق‌تر «تکنولوژی اطلاعات»^۲ در جامعه دارد (کما اینکه شیوه تولید کشاورزی و شیوه تولید صنعتی هر کدام حکایت از جایگاه بنیادین کشاورزی و صنعت در جوامع مربوط دارد). نکته دیگری که در همین ابتدا از این واژه بطور تلویحی و ضمنی می‌توان دریافت، وجه تاریخی آن است. به عبارت بهتر «جامعه اطلاعاتی»، در مقایسه با «جامعه کشاورزی» و «جامعه صنعتی»، اشاره به سامان جدیدی از جوامع بشری دارد و بنابراین، به لحاظ تاریخی از قدمت کمتری نیز برخوردار است.

بدین ترتیب، احتمالاً باید بتوان شواهد فراوانی در جوامع جدید سراغ کرد که خبر از چنین چرخش یا تحولی بدهد: تحول از جوامع کشاورزی و یا صنعتی به اطلاعاتی.

تاریخچه جامعه اطلاعاتی

«انقلاب اطلاعاتی»^۳ و یا «انقلاب ارتباطی»^۴ نسبت به «جامعه اطلاعاتی» از تقدم برخوردار است؛ نه تنها تقدم تاریخی، که تقدم منطقی و مفهومی هم. بشر در طول تاریخ حیات اجتماعی خود سه تحول

^۱ mode of production

^۲ Information Technology or IT

^۳ information revolution

^۴ communication revolution

اساسی را به ترتیب از سرگذرانده است: انقلاب کشاورزی، انقلاب صنعتی، و انقلاب اطلاعاتی. و چنانکه در مقدمه اشاره شد به ترتیب سه نوع جامعه را، به دنبال سه انقلاب فوق، تا به امروز تجربه کرده است: جامعه کشاورزی، جامعه صنعتی، و جامعه اطلاعاتی. بنابراین، تاریخچه «جامعه اطلاعاتی» به «انقلاب اطلاعاتی» بازمی‌گردد و آن هم به شتاب گرفتن یکباره رشد تولید و اشاعه اطلاعات در نیمه دوم قرن بیستم که از آن با «انفجار اطلاعات»^۱ یاد می‌کنند (محسنی، ۱۳۷۹).

در هر حال، فریتز مک‌لاپ^۲ را باید نخستین کسی به حساب آورد که در سال ۱۹۳۳ با مطالعه بر روی تاثیر پتنت‌ها^۳ در تحقیقات علمی، عملاً پژوهش در حوزه «جامعه اطلاعاتی» را آغاز کرد؛ تحقیقی که در سال ۱۹۶۲ به یکی از مهمترین انتشارات در این حوزه منجر شد: تولید و توزیع دانش در ایالات متحد [امریکا]^۴. پیتز دراکر^۵ در سال ۱۹۶۹ بحث را با پرداختن به چگونگی تحول اقتصادی از اقتصاد مبتنی بر کالاهای مادی^۶ به اقتصاد مبتنی دانش بسط داد. در سال ۱۹۷۷ مارک پورات^۷ با تمیز بخش‌های اولیه و ثانویه در اقتصاد اطلاعاتی^۸ تحقیقات پیش‌گامانه مک‌لاپ را گامی به پیش برد.

با این همه، گویا «جامعه اطلاعاتی» برای نخستین بار به سال ۱۹۷۹ توسط دانیل بل^۹ در مقاله «چارچوب اجتماعی جامعه اطلاعاتی» مورد استفاده قرار گرفت. هر چند، پیشتر یعنی در سال ۱۹۷۴ نیز این وی بود که در کتاب «جامعه پساصنعتی آینده»^{۱۰} به اهمیت «تکنولوژی‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی»^{۱۱} در تحولات اجتماعی پرداخت. بل، البته اذعان دارد پیش از وی این آلن تورن^{۱۲} بوده که در سال ۱۹۶۹ با کتاب «جامعه پساصنعتی» برای نخستین بار متعرض این موضوع شده است (معمدنژاد، ۱۳۸۳: ۹ و ۵۹).

^۱ information explosion

^۲ Fritz Machlup (1902-83)

^۳ patents

^۴ the production and distribution of knowledge in the united states

^۵ Peter Ferdinand Drucker (1909-2005)

^۶ material goods

^۷ Marc Porat

^۸ primary and secondary sector of the information economy

^۹ Daniel Bell (1919-)

^{۱۰} the coming of post-industrial society

^{۱۱} new Information and Communication Technologies or new ICTs

^{۱۲} Alain Touraine (1925-)

تعریف جامعه اطلاعاتی

مفاهیم متعددی برای بحث درباره «جامعه اطلاعاتی» در ادبیات علمی بکار گرفته شده است. مفاهیمی چون «عصر اطلاعات»^۱، «اقتصاد دانشی - اطلاعاتی»^۲، «جامعه پساصنعتی»^۳، «جامعه پسامدرن»^۴، «جامعه شبکه‌ای»^۵، «جامعه مخاطره»^۶، «جامعه سایبرنتیک»^۷، «فرهنگ سایبرنتیک»^۸، «جامعه نظارتی»^۹، «جامعه برخط»^{۱۰}، «جامعه دانشی یا دانش مبنای»^{۱۱} از آن جمله‌اند که هر یک بر وجهی یا وجوهی از «جامعه اطلاعاتی» تمرکز دارد و یا از زاویه یا زوایایی خاص آن را مورد بررسی قرار داده است و بنابراین، نه تنها معمولاً با یکدیگر ناسازگار نیستند، بلکه در کنار یکدیگر همچون قطعات یک جورچین^{۱۲}، تصویری هر چه کامل‌تر و جامع‌تر از «جامعه اطلاعاتی» بدست می‌دهند.

بطور کلی مفهوم «جامعه اطلاعاتی» بازگو کننده وابستگی تام و تمام زندگی اجتماعی به اطلاعات است (محسنی، ۱۳۸۰: ۱۷)؛ به این معنی که اطلاعات، بنیان اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، و فرهنگی زندگی اجتماعی محسوب می‌شود. این معنا از مجموعه مفاهیم بند قبل نیز مستفاد می‌شود. بنابراین، تعریف ساده و مختصر و مفید «جامعه اطلاعاتی» عبارتست از جامعه‌ای که همه ابعاد آن بر اطلاعات و چرخه تولید، توزیع، و مصرف آن استوار است یا به شدت بدان وابستگی دارد.

طرح نظری برای تشریح جامعه اطلاعاتی

«جامعه اطلاعاتی»، همچون هر پدیده و مفهوم دیگر در سطح کلان اجتماعی، برای تعریف و تشریح نیازمند ابزاری تحلیلی است و شناخته‌شده‌ترین و مناسب‌ترین ابزار برای این منظور نظریه الگویی یا

¹ information age or era

² knowledge/information economy

³ post-industrial society

⁴ post-modern society

⁵ network society

⁶ risk society

⁷ cybersociety

⁸ cyberculture

⁹ surveillance society

¹⁰ online society

¹¹ knowledge or knowledge base society

¹² puzzle

مدل تحلیلی تالکوت پارسنز^۱ معروف به الگوی آجیل^۲ است (چلبی ۱۳۷۵: ۸). پارسنز به یاری دستاوردهای علمی عصر خود در علم نوپای سایبرنتیک^۳، و رویکرد سیستمی و با الهام از دیدگاه زیست‌شناختی این الگو را طراحی و تدوین کرد. طبق این الگو از آنجا که نظام^۴ کلان اجتماعی (همچون یک موجود زنده) برای حفظ بقا و دوام خود نیازمند چهار کارکرد ضروری انطباق با محیط^۵، پیگیری هدف^۶، انسجام^۷، و پایداری^۸ است، خود از چهار خرده‌نظام^۹ اقتصادی (با کارکرد انطباق با محیط)، سیاسی (با کارکرد پیگیری هدف)، اجتماعی (با کارکرد انسجام) و فرهنگی (با کارکرد پایداری) تشکیل شده (روشه ۱۳۷۶؛ چلبی ۱۳۷۵: ۷؛ توسلی ۱۳۶۹: ۲۵۰-۲۴۸).

اما پارسنز از دستاورد نوربرت وینر^{۱۰} بنیانگذار علم سایبرنتیک نیز برای تشریح سلسله‌مراتب زیرنظام‌ها و یا ابعاد چهارگانه فوق در الگوی خود استفاده کرد. بنابر اصول این علم، کنترل از جایی اعمال می‌شود و فرمان از جایی صادر می‌شود که بیشترین اطلاعات در آن متمرکز است (و البته نیازمند کمترین انرژی است) و در عین حال، اجرای فرمان در جایی ممکن است که بیشترین انرژی در آن متمرکز باشد (و البته نیازمند کمترین اطلاعات است). با این حساب پارسنز توزیع اطلاعات و انرژی را در زیرنظام‌ها و یا ابعاد چهارگانه الگوی خود به قرار زیر تشریح کرد:

¹ Talcott Parsons (1902-79)

² Aadaptation, Goal attainment, Integration, Latency or AGIL

³ cybernetics

⁴ system

⁵ Adaptation

⁶ Goal attainment

⁷ Integration

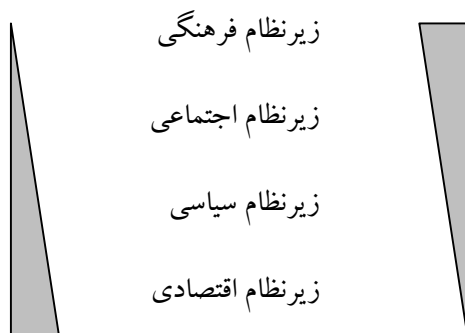
⁸ Latency

⁹ subsystem

¹⁰ Norbert Wiener (1894-1964)

انرژی

اطلاعات

بدین ترتیب، بر اساس الگوی آجیل پارسنز برای آشنایی با «جامعه اطلاعاتی» باید نسبت به تشریح آن در چهار بعد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، و فرهنگی اقدام کرد.

بعد اقتصادی (اقتصاد اطلاعاتی)

چنانکه از تاریخچه «جامعه اطلاعاتی» نیز برمی آید، سرمنشا پیدایی این مفهوم با تاکید بر وجه اقتصادی و یا تکنولوژیکی جوامع همراه است و در نتیجه از باسابقه ترین و در عین حال پرتعدادترین مباحث در تشریح این نوپدیده اجتماعی محسوب می شود. علت این امر را نباید لزوماً در تقدم علی اسباب مادی و معیشتی جوامع بر حیات معنوی و ذهنی آنها تلقی کرد، و باید هوشیارانه از درغلطیدن در دام جبرگرایی های معمول و مرسوم مادی و تکنولوژیک پرهیز داشت. بلکه نزدیک به واقع ترین علت آن را باید همانا ملموس تر و در نتیجه آشکارتر بودن - و نه عینی تر بودن - این وجه یا جوه، نسبت به جوه ناپیداتر و در عین حال زیربنایی تر و بنیادی تر زندگی اجتماعی دانست.

کافی است به خاطر آوریم که پارسنز چه جایگاهی برای هر یک از چهار زیرنظام و یا ابعاد چهارگانه جامعه در سلسله مراتب ساینرنتیکی قایل بود. بنابر الگوی پارسنز هر چه از ابعاد اقتصادی و سیاسی به سمت ابعاد اجتماعی و فرهنگی می رویم با بالا رفتن میزان اطلاعات، از میزان انرژی و در نتیجه از سرعت تغییرات کاسته می شود. پس بیشترین آمادگی را و بنابراین بالاترین سرعت تغییرات را در بعد

اقتصادی هر جامعه شاهد هستیم و کمترین آمادگی را و در نتیجه پایین ترین سرعت تغییرات را در بعد فرهنگی؛ پدیده ای که از آن با تاخر فرهنگی^۱ نام برده می شود.

به هر حال، دو اتفاق عمده در اقتصاد توجه دانشمندان این حوزه را به خود جلب کرد: یکی پیدایی کسب و کارهایی تازه که عمدتاً بر دانش و اطلاعات متکی بودند و بطور انفجاری با کمترین سرمایه گذاری و پایین ترین هزینه، بالاترین درآمد و بیشترین فایده را عاید کردند و در نتیجه به یکباره جایگاه والایی در میان دو بخش اصلی اقتصاد یعنی کشاورزی و صنعت یافتند. بل، این بخش را بدواً «بخش خدمات»^۲ و جامعه پساصنعتی مربوط را «جامعه خدماتی»^۳ نامید؛ که البته دیری نپایید و وی با انتخاب نامی جدید برای این بخش و جامعه مربوط (بخش اطلاعات و جامعه اطلاعاتی) نام گذاری خود را تصحیح کرد (معمدنژاد، ۱۳۸۴: ۵۳).

اما این فریتز مکلاپ بود که برای نخستین بار این پدیده را با عدد و رقم در اقتصاد امریکا نشان داد. وی ۳۰ گروه صنعتی دست اندر کار تولید، پردازش و توزیع دانش را در پنج دسته آموزش، تحقیق و توسعه، رسانه های ارتباطی، ماشین های اطلاعاتی، و خدمات اطلاع رسانی طبقه بندی کرد. برآورد وی حکایت از آن داشت که در واپسین سال های دهه ۱۹۵۰ چیزی در حدود ۱۳۶۴۳۶ میلیارد دلار یعنی معادل ۲۹٪ از تولید ناخالص ملی^۴ امریکا، حاصل صنایع به تعبیر وی دانشی^۵ بوده که با نرخ رشد سالیانه ای حدود ۱۰/۶٪-۸/۸٪ (بیش از دو برابر نرخ رشد سالیانه در بخش تولید کالا و خدمات) افزایش یافته است. مارک پورات خلف مکلاپ، تلاش کرد تا ایرادات طبقه بندی وی را برطرف سازد و بدین ترتیب، برآوردی دقیق تر از سهم فعالیت های اطلاعاتی^۶ در تولید ناخالص ملی امریکا بدست دهد. نتیجه آنکه بنابر برآورد وی در سال ۱۹۶۷ حدود ۴۷٪ تولید ناخالص ملی امریکا محصول فعالیت های اطلاعاتی بوده است (همان، ۶۳ و ۶۹).

¹ cultural lag

² service sector

³ service society

⁴ Gross National Product or GNP

⁵ knowledge industries

⁶ information activities

برای درک بهتر یافته‌های بالا، می‌توان از الگویی بهره گرفت که در نمودار زیر مشهود است. در این الگو سهم نهایی بخش اطلاعات در تولید ناخالص ملی، بر اساس نحوه ارائه^۱ (به شکل خدمات یا محصولات) و محصول نهایی^۲ (در قالبی مادی یا اطلاعاتی) قابل اندازه‌گیری و نمایش است (Karmarkar, 2006).

نحوه ارائه

خدمات	محصولات	
گردشگری، خرده‌فروشی، ساختمانی، بهداشتی، حمل و نقل	ماشین‌آلات، مواد شیمیایی، انواع خودروها، کالاهای مد، محصولات مصرفی	مادی
خدمات مالی، رادیو و تلویزیونی، مخابراتی، حقوقی، مشاوره	کتاب، مجله، کامپیوتر، فیلم، موسیقی، نرم‌افزار، بازی‌ها	اطلاعاتی

محصول نهایی

¹ delivery form

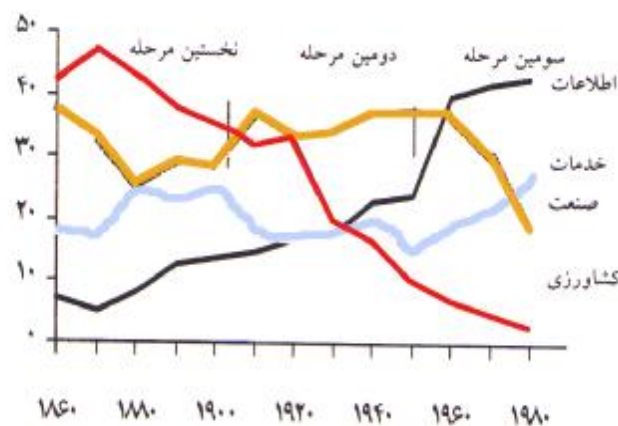
² end product

بر اساس این الگو ارقام تولید ناخالص ملی امریکا در سال ۱۹۹۷ به شرح زیر است:

خدمات		محصولات	
↑	%۳۷	%۳۱	%۶
	%۶۳	%۵۳	%۱۰
	%۸۴		↑
		%۱۶	

مادی
اطلاعاتی

دومین اتفاق اقتصادی در حوزه بازار کار رخ داد و حاکی از آن بود که بطور روزافزون بر مشاغل حرفه‌ای تخصصی افزوده می‌شود؛ مشاغلی که در مقایسه با مشاغل متعارف و معمول به سطوح بالاتری از دانش و توانایی کار با اطلاعات نیاز دارند. شواهد کمی در این زمینه را برای نخستین بار مکلاپ ارائه کرد. مطابق برآورد مکلاپ در حد فاصل ۱۹۴۰ تا ۱۹۵۹ نیروی شاغل به کار در صنایع دانشی رشدی ۸۰٪ داشته، به قسمی که بنابر برآورد پورات در سال ۱۹۶۷ توانسته حدود ۵۳٪ نیروی کار امریکا را به خود جذب کند (همان، ۶۴ و ۶۹).

به جز این دو اتفاق، باید به مجموعه تحولاتی اشاره کرد که در حوزه تکنولوژی بطور کلی و تکنولوژی اطلاعات و یا به تعبیری درست‌تر تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی روی داد. تحولاتی که نه تنها به خودی خود سرمنشا تحولات اجتماعی گسترده موقت و دائمی، و کوتاه مدت و بلند مدت گردید

که زمینه را برای وقوع دو اتفاق بالا نیز فراهم آورد. به قسمی که بدون در نظر گرفتن سهم این تحولات وقوع آن دو اتفاق نیز قابل تصور نبود.

پیشرفت در شیوه‌های پردازش، ذخیره، بازیافت و انتقال اطلاعات به یکباره و به شکل واکنش‌های زنجیره‌ای با سرعت و شتابی باورنکردنی به وقوع پیوست. به قسمی که با کاهش شگفت‌انگیز قیمت کامپیوترها و افزایش حیرت‌آور قدرت آنها به کارگیری آنها در هر جا و همه جا میسر گردید. جان نایسبت^۱ در تاکید بر این تکنولوژی چنان اغراق می‌کند که تکنولوژی اطلاعات را برای عصر اطلاعات معادل مکانیزاسیون برای انقلاب صنعتی به شمار می‌آورد.

وضعیتی که نه پیشبرد اهداف اقتصادی و نه مطالعهٔ اوضاع اقتصادی جوامع بدون در نظر گرفتن اطلاعات، به طور کامل و موفقیت‌آمیز امکان‌پذیر نبود. آنچنان که واریان و شاپیرو، این پرسش را مطرح می‌کنند که در بازاری که به طرزی چنین فراگیر به تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی وابسته است، آیا اصول اقتصاد کلاسیک هنوز می‌تواند ارزش‌های راهبردی واقعی خود را حفظ کند؟ (Varian & Shapiro 1998).

باری، برای درک بهتر این امر و ابعاد آن، اقتصاد اطلاعاتی را لازم است با الهام از طبقه‌بندی‌های مکلاپ و پورات به دو بخش تولید و مبادلهٔ کالاهای اطلاعاتی دسته‌بندی کنیم و نشان دهیم که چگونه پیشرفت تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی در هر دو بخش نقشی محوری ایفا می‌کند. مثلاً در بخش تولید اطلاعات، راینیز و وبستر در نگاهی به تکنولوژی‌های کامپیوتری این پرسش بحث‌برانگیز را مطرح می‌کنند که آیا این پدیده را باید انقلابی سایبرنتیکی به حساب آورد یا تغییری تاکتیکی برای تثبیت سرمایه‌داری که شاید بهتر باشد آن را اطلاعاتی نامید؟ چرا که آنان نشانه‌های عصر اطلاعات را از انقلاب صنعتی تا تراشه‌های سیلیکونی و اینترنت دنبال می‌کنند، و با بررسی سیاست‌های فضای سایبرنتیک، نشان می‌دهند که ارتش چگونه توسعهٔ تکنولوژی‌های جدید را در کنترل گرفته و از

¹ John Naisbitt (1929-)

چه رو است که آموزش و پرورش نقشی محوری در تلاش دولت‌ها برای ایجاد «جامعه دانشی» ایفا می‌کند (Robins & Webster 1999).

در بخش مبادله اقتصادی نیز گیدنز از «اقتصاد بی‌وزن» سخن می‌گوید که ویژگی اطلاعاتی شدن جوامع است. به عقیده او، ارزش اقتصادی روزافزون در سطح جهانی به مبادله اطلاعات وابستگی دارد و نه مبادله مواد. طی سی سال گذشته مقدار فیزیکی کالاهای مبادله شده در جهان تغییر چندانی نداشته اما ارزش مبادلات تقریباً پنج برابر شده است. این مقدار ارزش اضافی، از تجارت اطلاعات حاصل شده است (گیدنز، ۱۳۷۹).

توسعه تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی، علاوه بر تولید و مبادله اطلاعات، موجب تسهیل در تولید و مبادله سایر کالاها و خدمات نیز شده است. اطلاعات علاوه بر آن که خود به عنوان کالای نهایی (مانند نرم‌افزارهای کامپیوتری) تولید و مبادله می‌شود، همچنین به عنوان یک کالای واسطه در خدمت افزایش بازده تولید و بهبود کیفیت سایر کالاها قرار دارد و نیز مبادله سایر کالاها را تسهیل می‌کند؛ مثلاً انجام عملیات خرید و فروش انواع کالاهای مصرفی از طریق شبکه‌های الکترونیکی و فروشگاه‌های مجازی روزبه‌روز گسترش بیشتری می‌یابد. چرا راه دور برویم پول که خود سرشتی اطلاعاتی دارد، با اختراع و فراگیری انواع کارت‌های اعتباری^۱ و دستگاه‌های خودپرداز مبتنی بر شبکه‌های گسترده کامپیوتری خدمات بانکی بیش از پیش کیفیت اطلاعاتی و مجازی یافته است. به علاوه اینکه کار روز به روز از فعالیتی عضلانی فاصله گرفته ماهیتی فکری و هر چه بیشتر مبتنی بر دانش و اطلاعات پیدا کرده است و متعاقب آن مشاغل ثابت تمام‌وقت به لحاظ زمان و مکان متمرکز در بازه زمانی مشخص و محلی خاص با مشاغل پیوسته در حال تغییر پاره‌وقت به لحاظ زمان و مکان پراکنده جایگزین می‌شوند. مشاغلی که چنانکه در بالا نیز اشاره شد در قالب صنایع بخش اطلاعات، اطلاعاتی نام گرفته و بطور روزافزون سهم بیشتری از بازار کار و تولید ناخالص ملی کشورها را به خود اختصاص می‌دهند.

¹ credit cards

تحولات چنانکه انتظار می‌رود در زیرنظام سیاسی به روشنی و وضوحی که در زیرنظام اقتصادی آشکار و قابل اندازه‌گیری بود، مرئی و ملموس نیست. و حال آنکه جنجال‌برانگیزترین تحولات را پس از زیرنظام اقتصادی باید در این زیرنظام که بیشترین تاکید را بر قدرت و نحوه توزیع و کنترل آن در جامعه دارد، سراغ کرد. در واقع، با سهولت، سادگی، سرعت و گسترش دسترسی به اطلاعات، عرصه عمومی^۱، کیفیتی مقوم دموکراسی، تکثرگرایی، آزادی، و عقلانیت پیدا می‌کند. لیکن، کنترل و نظارت اصحاب قدرت بر افراد تابع نیز فزونی می‌گیرد. کد ملی، شماره بیمه، نمره پلاک اتومبیل، شماره دانشجویی، شماره حساب بانکی، شماره کارت پایان خدمت، شماره کارت اعتباری، و ...

اگر مسامحتاً «دولت الکترونیک»^۲ را برای نامیدن ویژگی که پس از چیرگی اطلاعات و تکنولوژی‌های مربوط بر خرده‌نظام سیاسی جوامع پذیریم، آنگاه درخواهیم یافت که چگونه دولت‌ها از سویی بر قدرت نظارت و ایجاد امنیت خود در سطح ملی و بین‌المللی افزوده‌اند، و از سوی دیگر برای اعمال نظارت و ایجاد امنیت دچار ضعف و ناتوانی شده‌اند. شهروندان نیز در این شبکه‌ها^۳ احساسی دوگانه دارند: از سویی به واسطه امکان اظهار حضور فعال و آزاد و حق رای که در همه امور جامعه خود بنابر آنچه دموکراسی سایبرنتیک^۴ خوانده شده، یافته‌اند، احساس خشنودی می‌کنند و از دیگر سو، این اطلاعات و تکنولوژی‌ها که نظارت و دخالت دائمی و همه‌جایی دولت را بر و در حریم خصوصی آنان میسر ساخته، نگران‌شان می‌سازد. از دیگر مباحث این بخش می‌توان به انواع بزه سایبرنتیک، تجاوز به حریم و قفل‌شکنی اشاره کرد که وضع قوانین تازه‌ای را در حوزه اطلاعات و فضای سایبرنتیک ضروری ساخته است.

¹ public sphere

² electronic government or e-government

³ Netizen (instead of citizen)

⁴ cyberdemocracy

بعد اجتماعی

تاکید مستقیم بر وجه اجتماعی در نظریه‌های جامعه اطلاعاتی کمتر به چشم می‌خورد، اما تاکیدات غیرمستقیمی در این زمینه می‌توان یافت که از قضا توجه خود را به بنیادی‌ترین بخش زندگی اجتماعی یعنی مفاهیم پایه‌ای همچون زمان، مکان، و فضا معطوف داشته‌اند (e.g. Ameli 2000). به این معنا که با گسترش شبکه‌های ارتباطی، درک انسان از زمان دگرگون شده، مکان بعد خود را از دست می‌دهد و فضا کیفیتی بدیع می‌یابد. به تعبیر گیدنز انسان با فشردگی زمان و مکان در فضا مواجه می‌شود. به قسمی که افراد از طریق و در درون شبکه‌ها، فارغ از تاریخ و جغرافیایی که بدان تعلق دارند (؟) یا در آن متولد گشته و در آن بالیده‌اند (؟)، در تاریخ و جغرافیایی خودساخته به‌سرمی‌برند (جهانی شدن)^۱ صرف نظر از زیرساخت‌های تکنولوژیکی مربوط از چنین پشته‌ی اجتماعی در سطح عقل سلیم برخوردار است).

به علاوه، حجم اطلاعات در گردش در زندگی اجتماعی به شدت در حال افزایش است. به دیگر سخن با حضور و جلوه‌گری انواع رسانه‌ها در هرجا و همه جا و بطور پیوسته و بی‌وقفه و دائمی، سراسر عرصه زندگی اجتماعی زیر بمباران اطلاعاتی قرار دارد. ضمن اینکه ابزارهای اطلاعاتی - ارتباطی به خواست و نیاز اولیه همگانی بدل گشته است.

بنابراین، زندگی اجتماعی در کلیه سطوح و جهی بیش از پیش نمادین یافته است؛ زندگی در میان انواع سبک‌ها و فرم‌ها و دنیایی مملو از علائم و نشانه‌ها. این فربگی بیش از حد علائم در حیات اجتماعی، در عین حال موجب کم‌فروغ شدن آنها نیز می‌شود. به قسمی که دیگر آنها را به خودی خود و بدون ارجاع به بیرون از خود درک می‌کنیم و با یکدیگر در ارتباط می‌گذاریم. دیگر هدف نشانه‌ها روشنگری نیست و البته ارتباط گران نیز دیگر هیچ شباهتی به ارتباط گران ساده گذشته ندارند. این گونه است که علائم به تعبیر بودریار کیفیتی فوق‌العاده واقعی^۲ یا واقعی‌تر از واقعی پیدا می‌کنند. از سوی دیگر

^۱ globalization

^۲ hyper-reality

«اجتماعات مجازی» شکل تازه ای از همبستگی اجتماعی است که در جامعه اطلاعاتی به بهانه های مختلف و حول موضوعات گوناگون پدید می آید. اجتماعاتی که در بسیاری از اوقات با کشیده شدن به جهان واقعی بر ارتباطات اجتماعی «واقعی» نیز اثر می گذارند. ارتباطات الکترونیکی و رسانه ای می توانند به طرق گوناگون بر مفاهیم جامعه مدنی و شهروندی نیز اثرگذار باشند.

یکی از این طرق، همان تشکیل اجتماعات مجازی، یا اجتماعات واقعی مرتبط با اجتماعات مجازی است که ذکر آن رفت. شهر الکترونیک و دولت الکترونیک مفاهیمی اند که از طریق رسانه ها و شبکه های الکترونیک امکانپذیر می گردند و مباحث خاص خود را در چهارچوب جامعه اطلاعاتی پدید می آورند. مفهوم امنیت در چهارچوب جامعه اطلاعاتی ابعاد تازه ای می یابد که با ابزار تحلیلی پیشین قابل طرح و بررسی نیست. این ها و مفاهیم و مسایل بسیار دیگری از این دست، ابعاد اجتماعی جامعه اطلاعاتی را می سازند که تهیه فهرست و معرفی کلی آن ها بخشی از اهداف این تحقیق را تشکیل می دهد.

اخلاقیات و اخلاق نیز در اجتماعات مجازی برخط همچون قوانین نو شده لزوماً بر ارزش ها و هنجارهای اجتماعی فضای واقعی منطبق نیستند. به قسمی که هویت مهمترین دغدغه فردی و بحران جمعی جوامع سایبرنتیک قلمداد می شود. چرا که همراه با فرایند حیرت زای فروریختن و سربر آوردن مرزهای اجتماعی واقعی و مجازی، و فراهم آمدن امکان گمنامی و یا جعل هویت، شهروندان خود را مملو از انواع هویت هایی درمی یابند که کیفیتی سیال دارند. بدین ترتیب، گروه های جنسی (زنان) و سنی (کودکان، جوانان، سالمندان) و خاصه دینی، قومی یا زبانی اقلیت در معرکه جهان بینی ها، مجبورند در قالب جنبش های اجتماعی یا برنامه هایی برای کسب قدرت داشته باشند، یا در لاک مقاومت خزیده منفعلانه به انکار بازنمایی هایی پردازند که از سوی گفتمان های مسلط اشاعه داده می شوند.

بعد فرهنگی

جریان جهانی «نمادها»، فرهنگ را جهانی می‌کند. تکنولوژی‌های ارتباطی و اطلاع‌رسانی و رسانه‌های جمعی الکترونیک و غیرالکترونیک، از ابزارهای مهم انتقال نمادها در پهنه جهان‌اند. از زمان اختراع «ارتباطات آنی»^۱ افراد در تماس نزدیک با دیگر فرهنگ‌ها قرار گرفته‌اند و همه، صرف نظر از این که در کجا هستند، در یک مکان واحد زندگی می‌کنند. همه، محصولات فرهنگی تقریباً مشابهی مصرف می‌کنند. این فرآیند ارتباطات، که سیستم‌های جدید ارتباطی و ارتباطات دوربرد آن را تسهیل کرده، شرایط جدیدی به وجود آورده است. فن‌آوری‌هایی مانند تلکس، تلفن، فاکس، اینترنت، تلویزیون‌های ماهواره‌ای، توسعه صنعت حمل و نقل و گسترش توریسم، نیروهای فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جدیدی به وجود آورده است (Ameli 2002: 20).

البته جهانی شدن فرهنگ را نباید به معنای یکسان شدن همه فرهنگ‌ها دانست؛ بلکه فرهنگ‌هایی که در گذشته هر یک درون مرزهایی جداگانه محصور بودند، اکنون که مرزها با قدرت تکنولوژی حذف شده‌اند، در پهنه دنیا جاری گشته‌اند. در جهان جهانی شده که اثر دوری مکان کم رنگ شده است، همه فرهنگ‌ها در همه جا حضور دارند. به عبارت بهتر، منابع معناساز که در همه جای دنیا پراکنده‌اند و در گذشته قلمروی محدود داشته‌اند، اکنون بردشان به وسعت همه دنیاست و به همه جا معنا صادر می‌کنند؛ گویی که در همه جا حاضرند. «در حوزه فرهنگ، جهانی شدن به درهم تنیده شدن فرهنگ‌های مختلف، که در گذشته مجزا از یکدیگر بودند کمک کرده است. در جوامع سنتی، فرهنگ بومی^۲ بر پایه دین، سنت‌ها، و رسوم محلی استوار شده بود؛ اما در عصر جهانی شدن، فرهنگ محلی را شبکه‌ای از سایر فرهنگ‌ها از همه نقاط جهان احاطه کرده و یک «جامعه چند فرهنگی» ساخته است» (Ameli 2002: 20).

1- instantaneous communication
2- indigenous culture

به این ترتیب «جریان‌های فرهنگی جهانی بر چه‌گونگی زندگی ما در محل خودمان و نیز بر نگرشمان نسبت به انسان‌های دیگری که از طریق رسانه‌های جمعی نزد ما می‌آیند تأثیر می‌گذارند. همچنین ممکن است این جریانها درک‌های جدیدی از فرهنگ، ملیت خود در جهان و چیستی یک فرد خارجی، چیستی یک شهروند، چگونگی مشارکت سیاسی مردم و بسیاری دیگر از جنبه‌های زندگی اجتماعی ایجاد کنند» (نش ۱۳۸۰).

فرهنگ سایبرنتیک^۱. فرهنگ را در ساده‌ترین تعریف مجموعه معانی دانسته‌اند و از این رو فرهنگ در عصر اطلاعات، باید حاوی مجموعه معانی باشد که در بازتعریف چیزها بکار گرفته می‌شوند. بنابراین، اطلاعات، ارتباطات و تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات پیش از هر چیز نیازمند تعریفند و باید نسبتشان با داده و دانش تبیین شود. حال به این قلمرو گسترده موارد تازه‌ای هم باید افزود مثل واقعیت و واقعیت مجازی، هوش مصنوعی، فضا و فضای سایبرنتیک.

¹ cyberculture

منابع

- تومی، ایلکا (۱۳۸۳) جامعه دانایی و پرسش‌های پژوهشی آینده. اسماعیل یزدان‌پور. تهران: دانشگاه علامه طباطبایی و مرکز پژوهش‌های ارتباطات.
- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰ الف) عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ. جلد اول: ظهور جامعه شبکه‌ای. علی پایا (ویراستار ارشد). احد علیقلیان، افشین خاکباز. تهران: طرح نو.
- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰ ب) عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ. جلد دوم: قدرت هویت. علی پایا (ویراستار ارشد). حسن چاوشیان. تهران: طرح نو.
- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰ ج) عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ. جلد سوم: پایان هزاره. علی پایا (ویراستار ارشد). احد علیقلیان، افشین خاکباز. تهران: طرح نو.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۹) جهان رها شده: گفتارهایی درباره یکپارچگی جهان. علی‌اصغر سعیدی و یوسف حاجی‌الوهاب. تهران: انتشارات علم و ادب.
- محسنی، منوچهر (۱۳۷۹) جوامع اطلاعاتی در گفت‌وگو با دکتر منوچهر محسنی. نمایه پژوهش (ویژه جامعه اطلاعاتی)، سال چهارم، شماره ۱۵، صص ۱۸-۴.
- معتمدنژاد، کاظم (۱۳۸۳) جامعه اطلاعاتی: اندیشه‌های بنیادی، دیدگاه‌های انتقادی و چشم‌اندازهای جهانی. تهران: دانشگاه علامه طباطبایی و مرکز پژوهش‌های ارتباطات.
- Bell, David & Kennedy, Barbara M. (eds.) (2000) The cybercultures reader. London: Routledge.
- Bell, David (2001) An introduction to cybercultures. London: Routledge.
- Castells, Manuel (2001) The internet galaxy: Reflections on the internet, business, and society. New York: Oxford University Press.
- Karmarkar, Uday S. (2006) Service industrialization and the global information economy. Tekes Service Innovation Conference, October 10-11, 2006, Helsinki.

- Kizza, Joseph Migga (1998) Ethical and social issues in the information age. New York: Springer-Verlag Inc.
- Mansell, Robin & When, Uta (eds) (1998) Knowledge societies: Information technology for sustainable development. UN & Oxford University Press.

پیوست ها

- اطلاعیه برگزاری دوره آموزشی
- فرم ثبت نام در دوره های آموزشی
- برنامه زمانبندی
- فهرست شرکت کنندگان در دوره
- روش ارزیابی و امتیاز کسب شده توسط شرکت کنندگان
- تصویر گواهینامه های شرکت کنندگان در دوره

اطلاعیه برگزاری دوره آموزشی

۱. مشخصات دوره آموزشی:

۱-۱. عنوان دوره: آشنایی با جامعه اطلاعاتی

۲-۱. مدرس: دکتر بهزاد دوران، مدیر گروه پژوهشی جامعه اطلاعاتی

۳-۱. کد دوره: ۸۶۲/۱

۴-۱. هدف از برگزاری دوره:

۱- آشنایی با جایگاه اطلاعات در جامعه امروز و مبانی جامعه اطلاعاتی

۲- تشریح ویژگی‌های عصر اطلاعات و پیامدهای سطره اطلاعات و تکنولوژی‌های ارتباطی و اطلاعاتی بر جامعه و زندگی اجتماعی بر اساس سرفصل‌های اقتصاد اطلاعات، دولت الکترونیک، جامعه اطلاعاتی، فرهنگ سایبرنتیک

۵-۱. روش ارائه مطالب: ارائه مباحث نظری توسط مربی و جلسات بحث گروهی.

۶-۱. روش ارزیابی پایانی: ارزشیابی شفاهی و تکوینی و امتیاز دهی توسط مربی

۷-۱. زمان و مدت: یکشنبه ۸۶/۲/۹ از ساعت ۱۰ الی ۱۷، دوشنبه ۸۶/۲/۱۰ از ساعت ۱۰ الی ۱۷، و سه شنبه ۸۶/۲/۱۱ از ساعت ۱۳ الی ۱۷

۸-۱. مهلت ثبت نام: از ۸۶/۱/۲۸ الی ۸۶/۲/۸، به دلیل محدودیت ظرفیت خواهشمند است قبل از واریز وجه از طریق تلفن یا ایمیل از خالی بودن ظرفیت کلاس اطمینان حاصل کنید.

۸-۲. مکان برگزاری: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فلسطین جنوبی، پلاک ۴، مدیریت آموزش پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران، واحد ۲، اتاق ۲۰۳

۹-۱. تسهیلات دوره شامل:

پذیرایی و ناهار شرکت کنندگان به عهده پژوهشگاه می باشد، به شرکت کنندگان گواهی حضور در دوره ارائه خواهد شد.

۲. شرایط شرکت در دوره:

۱-۲. شرایط ورود به دوره: دوره برای کلیه مدیران و کارشناسان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، فارغ‌التحصیلان کارشناسی و دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های جامعه‌شناسی، علوم ارتباطات، انسان‌شناسی، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، برگزار خواهد شد.

۲-۲. هزینه شرکت در دوره: ۵۰۰۰۰۰ ریال، به شماره حساب ۹۰۲۲۱ نزد بانک ملی شعبه دانشگاه تهران به حساب مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران

۳-۲. فهرست مدارک مورد نیاز: تکمیل و ارسال فرم ثبت نام، فیش پرداختی

لطفاً فرم ثبت نام و فیش پرداختی را از طریق داورنگار شماره ۶۶۹۵۴۶۲۲ و یا پست الکترونیکی edu@irandoc.ac.ir، به پژوهشگاه ارسال کنید و در روز آغاز دوره اصل مدارک را تحویل مسئول ثبت نام دهید.

ج- مشخصات مسئول ثبت نام:

تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۵۴۶۲۲

نام و نام خانوادگی: خانم عزیزآبادی

پست الکترونیکی: edu@irandoc.ac.ir

پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران
Iranian Research Institute
for Scientific Information
and Documentation
(IRANDOC)

بسمه تعالی

مدیریت آموزش

شماره فرم: (۱۱۰) ف.آ.

فرم ثبت نام در دوره‌های آموزشی

نام:									
نام خانوادگی: (در صورتی که بیشتر از ۱۰ حرف می‌باشد می‌توانید در هر خانه دو حرف وارد کنید)									
نام پدر:									
جنسیت:									
شماره شناسنامه / کد ملی									
آخرین مدرک تحصیلی:									
شماره تلفن :									
پست الکترونیکی:									
نشانی :									
عنوان دوره‌های انتخابی									
کد دوره									
۱- آشنایی با جامعه اطلاعاتی									
۲-									
هزینه شرکت در دوره:									
" شرکت در دوره رایگان است									
b هزینه شرکت در دوره مبلغ ۵۰۰۰۰۰ ریال است.									
* مبلغ ۵۰۰۰۰۰ ریال در وجه مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران به شماره حساب ۹۰۲۲۱ بانک ملی شعبه دانشگاه تهران واریز و فیش واریز نقدی را همراه فرم ثبت نام ارسال کردم .									
امضاء شرکت کننده									

برنامه زمانبندی دوره آموزشی آشنایی با جامعه اطلاعاتی
مدرس: جناب آقای دکتر بهزاد دوران

برنامه روزانه کلاسها			
روزهای هفته	تاریخ برگزاری	ساعات برگزاری	زمان استراحت و پذیرایی
یکشنبه	۱۳۸۶/۲/۹	۱۰ - ۱۱/۴۵	۱۱/۴۵ - ۱
		۱ - ۳	۳ - ۳/۱۵
		۳/۱۵ - ۵	
دوشنبه	۱۳۸۶/۲/۱۰	۱۰ - ۱۱/۴۵	۱۱/۴۵ - ۱
		۱ - ۳	۳ - ۳/۱۵
		۳/۱۵ - ۵	
سه شنبه	۱۳۸۶/۲/۱۱	۱/۳۰ - ۳/۱۵	۳/۱۵ - ۳/۳۰
		۳/۳۰ - ۵/۱۵	

بسمه تعالی
مدیریت آموزش

فهرست شرکت کنندگان در دوره آموزشی

شماره فرم: (۱۱۰) ف.آ.

عنوان دوره آموزشی: آشنایی با جامعه اطلاعاتی									
نام و نام خانوادگی مربی دوره: جناب آقای دکتر بهزاد دوران									
کد دوره: ۸۶۲/۱									
حضور و غیاب									
ردیف	نام و نام خانوادگی	سازمان محل خدمت	عنوان پست سازمانی	یکشنبه ۱۳۸۶/۲/۹			دو شنبه ۱۳۸۶/۲/۱۰		
				جلسه اول	جلسه دوم	جلسه سوم	جلسه چهارم	جلسه پنجم	جلسه ششم
				جلسه هفتم	جلسه هشتم				توضیحات
۱	یوسف عابدی	دانشجوی کتابداری	-	P	P	P	P	P	P
۲	مجید برزگر	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	کتابدار	P	P	P	P	P	P
۳	خدیجه نقی زاده	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	کتابدار	P	P	P	P	P	P
۴	شبنم همتی	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	کتابدار	P	P	P	P	P	P
۵	ایرج فرجی	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	کتابدار	P	P	P	P	P	P
۶	محمد سروری	دانشگاه تربیت معلم	کارمند	P	P	P	P	P	P
۷	لعبت درخشانی	دانشگاه الزهرا	مسئول کتابخانه	P	P	P	P	P	P
۸	رضا ظفری	دانشگاه هنر	کارمند	P	P	P	P	P	P
۹	شادی خواجوی	دانشگاه هنر	کارمند	P	P	P	P	P	P
۱۰	فاطمه شکری	دانشگاه هنر	کارشناس پژوهش	P	P	P	P	P	P
۱۱	فیض الله جمالی	پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران	کارمند	P	P	P	P	P	P
۱۲	اکرم ربیعی	پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران	کارشناس کتابداری	P	P	P	P	P	P

	P	P	P	P	P	P	P	P	کارشناس مسئول روابط فرهنگی	دانشگاه هنر	اشرف یگانه	۱۳
	P	P	P	P	P	P	P	P	کارشناس نمایه سازی	پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران	علی امینی	۱۴

محل امضای مربی دوره

عنوان دوره آموزشی: آشنایی با جامعه اطلاعاتی						
نام و نام خانوادگی مربی دوره: جناب آقای دکتر بهزاد دوران						
کد دوره: ۸۶۲/۱						
ردیف	نام و نام خانوادگی	سازمان محل خدمت	عنوان پست سازمانی	روش ارزیابی و امتیاز کسب شده		توضیحات
				روش ارزیابی		
				شفاهی	کتبی	
۱	یوسف عابدی	دانشجوی کتابداری	-	بحث گروهی و پرسش و پاسخ		۱۰۰
۲	مجید برزگر	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	کتابدار	بحث گروهی و پرسش و پاسخ		۱۰۰
۳	خدیجه نقی زاده	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	کتابدار	بحث گروهی و پرسش و پاسخ		۱۰۰
۴	شبیم همتی	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	کتابدار	بحث گروهی و پرسش و پاسخ		۱۰۰
۵	ایرج فرجی	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	کتابدار	بحث گروهی و پرسش و پاسخ		۱۰۰
۶	محمد سروری	دانشگاه تربیت معلم	کارمند	بحث گروهی و پرسش و پاسخ		۱۰۰
۷	لعبت درخشانی	دانشگاه الزهرا	مسئول کتابخانه	بحث گروهی و پرسش و پاسخ		۱۰۰
۸	رضا ظفری	دانشگاه هنر	کارمند	بحث گروهی و پرسش و پاسخ		۱۰۰
۹	شادی خواجوی	دانشگاه هنر	کارمند	بحث گروهی و پرسش و پاسخ		۱۰۰
۱۰	فاطمه شکری	دانشگاه هنر	کارشناس پژوهش	بحث گروهی و پرسش و پاسخ		۱۰۰

۱۱	فیض الله جمالی	پژوهشگاه اطلاعات و مدارك علمی ایران	کارمند	بحث گروهی و پرسش و پاسخ	۱۰۰	
۱۲	اکرم ربیعی	پژوهشگاه اطلاعات و مدارك علمی ایران	کارشناس کتابداری	بحث گروهی و پرسش و پاسخ	۱۰۰	
۱۳	اشرف یگانه	دانشگاه هنر	کارشناس مسئول روابط فرهنگی	بحث گروهی و پرسش و پاسخ	۱۰۰	
۱۴	علی امینی	پژوهشگاه اطلاعات و مدارك علمی ایران	کارشناس نمایه سازی	بحث گروهی و پرسش و پاسخ	۱۰۰	

محل امضای مربی دوره